

KOČEVSKI SLOVENCE

P. n. Državno tožilstvo
Novo mesto

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 1.— din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-ček. rač. št. 17.785
Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna J. Pavliček, Kočevje

Za blagor kralja in domovine!

Govor generala Štefanoviča na vojaškem koncertu
dne 9. marca v opernem gledališču v Ljubljani

V lepem in klenem govoru, ki ga je večkrat prekinilo navdušeno odobravanje občinstva, je g. general najprej orisal zgodovino prve dobrovoljske divizije, ki je bila sestavljena v Dobrudži in ki je šla v boj za svobodo svoje domovine pod geslom: „Zediniti se ali pa umreti!“ Razumljivo je, da je bila ta prva dobrovoljska divizija sestavljena iz najboljših



General Štefanovič

in moralno najmočnejših ljudi, ki jih vista zbrala sila in zakon, ampak najbolj vzvišeni nagibi: ljubezen do domovine in svobode ter boj za narodno osvoboditev in zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. Dejstvo, da je v bojih padlo 50 odstotkov iz te divizije, je najlepši dokaz njenega junaštva. Žrtve, ki jih je prva dobrovoljska divizija junaško dala na poljanah Dobrudže za ustanovitev Jugoslavije, naj nam bo danes za zgled, kako naj varujemo in branimo domovino.

Danes Jugoslavija zvesta svojemu viteškemu izročilu po dobro zamišljeni politiki in po osnovnih težnjah za ohranitev svoje svobode ter suverenih pravic svojega državnega obstanka razpolaga s svojo oboroženo silo: vojsko, letalstvom in mornarico. Moč naše vojske z razliko od mnogih drugih, tvori moč našega ljudstva ter njegov sklep, da bo branilo svojo svobodo. Čeprav smo sorazmerno majhni po številu, pa vendar ni niti en narod v Evropi večji od nas po ljubezni do rodne grude do njene svobode. To je največja moč naše vojske. Poleg tega je naša vojska skušana po mnogih zmagovitih vojnah, je dobro oskrbovana in nedvomno predstavlja činitelj, s katerim je treba računati pri vseh načrtih glede balkanske politike. Naša vojska slovi po svoji hrabrosti in vojaških lastnostih v bližnji in daljni preteklosti. Naša vojska uživa po vsem svetu ugled, ki ji je v čast in v slavo. Zato je ni žrtve, ki ji ne bi sprejeli, če gre za našo svobodo in pravico, da svobodno živimo na rodni zemlji.

Naj nam usoda da kakršnokoli bodočnost, ponosni na preteklost in svesti si svojih pravic in sedanjih dolžnosti, gremo mi vojaki vedrega čela in dvignjene glave dogodkom nasproti. Naše geslo je: vse za blagor kralja in domovine!

Govornik je nato izrazil željo, da naj bi ta koncert, ki je namenjen vojski, bil hkrati posvečen vsej mladini naše domovine, mladini, na kateri vsi zidamo temelje za boljšo bodočnost Jugoslavije. Vsak mladenič mora biti prežet z mislijo, da mu je samo v svobodni Jugoslaviji dana možnost svobodnega razvoja, možnost svobodnega ustvarjanja in življenja. To je povedal tudi slovenski pesnik France Prešeren, ki je napisal: „Manj strašna je noč v črne zemlje krili, kot so pod svetlim soncem sužnji dnovi!“ Govornik se je nato še zahvalil prirediteljem koncerta in pozval vse navzoče, naj vzkliknejo vrhovnemu poveljniku jugoslovanske vojske, našemu kralju Petru II.

Govor bana dr. Natlačena

Predvsem bi hotel reči naši vojski v imenu vseh Slovencev prisrčen pozdrav. Poudariti pa bi hotel nadalje, da mi Slovenci svojo jugoslovansko vojsko visoko cenimo, da smo nanjo ponosni in da ji popolnoma zaupamo, ker dobro vemo, da odlikujejo našo vojsko izredne vojaške vrline: srčnost, pogumnost in hrabrost in da zaradi teh svojih vrlin v polni meri zasluži, da jo nazivamo „junaška“.

Vsak človek bi hotel biti srečen. Stvarnik je položil vsakemu človeku v dušo neusahljivo hrepenenje po sreči, ki se včasih bolj tihoma, včasih pa glasneje javlja skozi vse življenje. Vendar je vsak sam svoje sreče kovač, vsak oblikuje sam svojo usodo s svojim delom. To oblikovanje usode poteka včasih bolj mirno, včasih pa v ostri borbi, ki zahteva mnogokrat tudi najtežjih žrtev. V tej borbi more imeti uspehe samo tisti, ki veruje v lastno moč, ki veruje v samega sebe. Fortes fortuna adiuvat — hrabremu je tudi Bog ob strani! Tako more človek, ki ga navdaja močna samozavest, ki ima vero v samega sebe, izvrševati tudi velika dejanja, ki jih imenujemo junaška.

Vse to pa velja, kakor za posameznega človeka, tako tudi za ves narod. Tudi narodu je treba močne samozavesti in vere v samega sebe, ki je najvišje dostojanstvo, do katerega se more dokopati, da more uspešno kljubovati vsem nevarnostim in z junaškimi deli oblikovati zase častno zgodovino.

Naše osvobojenje je sad neizmernih žrtev in junaštev naših narodov v preteklosti. Bog, ki je videl te žrtve in ta junaštva in ki je dopustil, da smo se Slovenci, Hrvati in Srbi svobodni zedinili v skupni državi Jugoslaviji, tudi ne bo dopustil, da se ta naša skupna hiša poruši in da izgubimo s tolikimi žrtvami pridobljeno svobodo, dokler bomo sami te svobode vredni, dokler bomo sposobni in pripravljeni za hranitev te svoje svobode izvrševati junaštva, s kakršnimi je bila naša svoboda ustvarjena.

Mi verujemo, da se naš narod tudi danes v polni meri zaveda, kako neprecenljive vrednosti nam je svoboda, brez

katere ni napredka in ne sreče, mi vemo, da budno bdi ob krmilu naše države izredno več in moder krmar — kraljevi namestnik knez Pavle (navdušeno vzklikanje), verujemo tudi, da našo vojsko tudi danes preveva isti požrtvovalni junaški duh kakor v preteklosti, zato lahko upravičeno kličem vsemu narodu: kvišku glave!

Obenem pa mi prihaja iz srca klic:

Naša junaška vojska naj živi!

Banove besede je občinstvo sprejelo z navdušenim odobravanjem, prav tako kot je z navdušenjem sprejelo nastop vojaškega pevskega zbora.



Ban dr. Marko Natlačen

—rše Miroslav:

Strossmayer

Te besede, prvič izgovorjene na visokem mestu, so našle globok odmev med jugoslovanskimi akademiki na Dunaju. Dunajski Slovenci so se šli vladiki osebno zahvaliti v imenu svojih rojakov, Novice pa so tedaj (v 42. št.) objavile zahvalno pesem Strossmayerju. Vseh 82 visokošolcev dunajskega vseučilišča iz raznih jugoslovanskih pokrajin: Slovenije, Hrvaške, Dalmacije, Istre, Srbije in Bolgarije je poslalo Strossmayerju obširno zahvalno spomenico dne 4. januarja 1861. (Novice 1861, št. 5.)

V državnem svetu se je zavzel tudi za tlačene Slovake in Romune; ob tej priliki se je prvič spoprijel z Madžari.

Po oktoberski diplomi leta 1860 se je Strossmayer vneto udeleževal narodne politike, postal veliki župan virovitičke županije, v hrvaškem saboru pa je bil vodja in duša narodne stranke. Bil je član deputacije, ki je zahtevala od cesarja zastopstvo Vojne krajine v hrvaškem saboru in zedinjenje Dalmacije, Boke Kotorske, Dubrovnika ter Kvarnerskih otokov s Hrvaško.

Leta 1861 je imel znamenit govor o odnošajih Hrvaške napram Ogrski. Branil je neodvisnost Hrvaške in njene pragmatične sankcije. Po tem govoru je zapustil sabor. Bil je nasprotnik madžarskega in avstrijskega centralizma, ni se hotel naslanjati niti

na Dunaj niti na Budimpešto, marveč zahteval samostojno Hrvatsko v okviru Avstrije.

Kot član regnikolarne deputacije se je trajno skliceval na člen 42. saborovega sklepa z dne 27. septembra leta 1861, ki določa obseg troedine kraljevine, jamči njeno celokupnost in državno samostalnost. Ta saborov sklep je bil cesar potrdil dne 8. novembra 1861 s pristavkom, da od tega ni mogoče več odstopiti. Smisel omenjenega člena je: Hrvatska se more in hoče pogajati z Ogrji le kot enaka z enakim, enakopravnim! Regnum regno non praescribit leges.

Vse sklicevanje na svojo pravico je bilo zaman vkljub cesarskemu zagotovitju. Leta 1867 je po nagodbi Dunaj Hrvate izročil Madžarom na milost in nemilost. Zaradi tega od tedaj dalje borba med Hrvati in Madžari ni nikdar prenehala prav do prevrata leta 1918. Strossmayer je dal po reviziji nagodbe slovo političnemu udejstvanju.

Spisal Alf. K. :

Po Franciji

Potopisne črtice slovenskega gozdnega delavca

1. Odhod

Iz megle je lahko pršilo, ko smo v jutru 15. aprila 19... vstopili v P. v avtobus, da nas odpelje v Ljubljano.

Slovo je bilo težko, kakor pač pri ljudeh, ki prvič odhajajo v neznano tujino, brez znanja tujih jezikov, v žepu z garantnim pismom in denarjem, ki bo komaj zadoščeval za pot.

Misel, da puščam doma ženo z majhnimi in nepreskrbljenimi otroci v raztrgani bajti s par rjuhami zemlje, bi me skoraj odvrnila od potovanja. Toda, ko sem se spomnil na našo revščino, posebno pa na moje otročiče, ki so me zaman prosili kruha, potem na ženo, ki se je mučila od zore do mraka, da je nasitila lačne kljunčke in končno, da sem potrošil za potni list zadnje od ust odtrgane dinarje, sem stisnil zobe, podal ženi in najstarejšemu otroku, ki sta me spremlila do avtobusa, poslednjič roko in hitro skočil v drdrajoči avtobus.

Tudi mojim tovarišem in sopotnikom ni bilo lahko pri duši, to sem videl, ker jih je takoj vsa korajža minila, ko so se po-

Za ustanovitev jugoslovanskega vseučilišča se je prizadeval in deloval od leta 1861 dalje prav do njegove otvoritve leta 1874. Tudi tej narodni instituciji je priskočil na pomoč s 50.000 forinti. Za djakovsko novo katedralo, ki se je zidala od leta 1867 do 1882, je prispeval iz svojih sredstev 772.000 forintov; posvetil jo je slavi božji, edinstvu cerkva in ljubezni vsega naroda. Svoje umetniško zbirko je leta 1868 prepustil Jugoslovanski akademiji in s tem utemeljil „Strossmayerjevo galerijo slik“ v Zagrebu.

Ni nobenega narodnega gibanja, ustanove ali zavoda v domovini, ki ga ne bi podpiral moralno in gmotno. Predvsem je bila deležna njegove skrbi Jugoslovanska akademija. Podpiral pa je tudi druge važne naprave pri Jugoslovanih. Tako je leta 1865 pomagal ustanoviti tiskarno na Cetinju, s posebno okrožnico je priporočal Karadžičev slovar, podpiral Matico srbsko in slovensko. Bulgarskemu pesniku Daladinovu je pripomogel k tisku zbirke narodnih pesmi.

(Se nadaljuje.)

slovili od svojcev. Pa vendar je bilo njim dosti lažje kot meni, ker niso imeli ne žene ne otrok in so bili gmotno boljše podprti kakor jaz.

Na srečo je avtobus kmalu odbrzel in že ni bilo več časa dajati izraza svojim notranjim občutkom. Naši pogledi so bili odslej osredotočeni v obcestne kraje, ki so nam pričeli vzbujati zanimanje, da smo vsaj nekoliko pozabili na svojce in na ločitev.

Do Blok nismo opazili ničesar posebnega. Rahla jutranja megla je še vedno kraljevala nad pokrajino, pokrito s tanko plastjo pomladanskega snega. V Lužarjevem bregu se je avtobus polagoma in previdno premikal: cesta pada strmo navzdol in mnogi ozki ovinki ji jemljejo sposobnost za neoviran promet. Šele v Lužarjih se cesta nekoliko zravna, zato se je pa tudi naše vozilo sprostito, da smo z večjo brzino puščali za seboj naselja in kilometre

V Velikih Laščah je ravno zvonilo k sv. maši, ko smo zavozili k stajališču; po kratkem odmoru sma zavili proti Rašici in dalje proti Turjaku. Megleni pajčolan je že popolnoma zginil in topli žarki pomladanskega so blagodejni vplivali na naše razpoloženje. Kmalu smo zavozili v ljubljansko ravan, ki se je še vedno dušila v neprodorni megli,

† Dekan Anton Skubic:

Zgodovina ribniške župnije - turški pohodi

Ker se kmečko prebivalstvo zaradi večnih turških napadov ni moglo preživljati s poljem, se je začela tudi v ribniški dolini živahnejša kupčija in trgovina. Omenjajo se posebno lesni izdelki, ki so jih izvažali s kljuseti (Saumpferde) prebivalci Krasa, Cerknice, Loža, Ribnice in Kočevja. Ta izvoz je moral biti prav pomemben, ker je hotel nadgozdar Volbenk Petran kmetom zvišati dac na les, zoper kar se je deželna dne 25. januarja 1520 pritožila pri deželnemu knezu in se sklicevala že na neki prejšnji cesarjev ukaz, da se ubogih ljudi ne sme dalje obteževati z dacom.

Tedanje čase pa tudi oblastniki niso toliko skrbeli za kmeta, kako bo izhajal, ampak le bolj za mesta. Zato si tudi naši domači obrtniki niso imeli sami izbirati potov, po katerih bi svojo robo vozili na beneško, ampak so jim jo predpisovali oblastniki. Tako je moral vsak, ki je peljal svojo krošnjo v Istro, iti skozi Trst, da je plačal mitnino, četudi je bila zato pot do pet in več ur daljša. Celo s praznim konjem je moral vsak skozi Trst, da mitnica ni izgubila svojega dohodka.¹ Zoper to so se pritožili leta 1553. Ložani, češ da imajo preveč stroškov s temi šikanami. V to določena komisija je nato odločila, da morajo vsi krošnjarji iz Slavine, Kočevja, Ribnice, Cerknice, Iga in Višnje gore s svojimi konji iti skozi Senožeče in Trst, da morajo plačati mitnino in si kupiti boleto, ki

¹ Dimitz, II, 190.

so jo morali mitničarju v Senožečah pokazati. Ta jim je dal o povratku potrdilo, s katerim so se izkazali v Postojni in Planini.² Torej, tem ubogim ribniškim krošnjarjem res nihče ni šel na roke.

Letine so bile v tem času slabe, davki že neznosni, zato so oblastniki leta 1526, segli še po cerkvenih umetninah in dragocenostih, da bi tako spravili nekaj novcev skupaj za boj proti Turkom. Te dragocenosti so nekaj časa hranili, potem pa jih stolkli in spravili v denar za fond zoper Turke. Dne 11. oktobra 1526 je v Ribnici inventiral Bernardin pl. Učan in so morale oddati cerkve ribniškega sodišča: 15 kelihov, 11 paten, eno puščico (Kepssen) z dvema srebrnima vrškoma (Khandl), eno monštranco, enega srebrnega Sebastijana, enega srebrnega Krištofa, sedem križcev, med njimi pet pozlačenih in eno srebrno kupo. Tehtalo je vse skupaj 58 mark. Vrh tega je bil čisto zlat križec s tremi smaragdi, katerega niso tehtali, gotovo zaradi dragocenosti ne.³

Po bitki pri Mohaču leta 1526 so se Turki zopet ojačili. Bližajoči se veliki vihar so napovedovali roparski pohodi leta 1528. Že v postu se je natihoma prikradlo kakih tisoč roparjev na Kočevsko. Napadli so tri velike vasi, jih oropali, ljudi in živino pa odpeljali. Toda ta četa je bila le prednja straža glavne roparske trupe. V sredo pred sv. Gregorijem jih je vdrlo na Kras okoli 2000. Okoli Postojne so vse pokončali, tudi trg čisto izpraznili, šele topovi iz utrjenega postojnskega gradu so jih pregnali. Po svoji navadi so potem plenili okoli Cerknice, Loža, Blok, Nadliška, Ortneka, Ribnice in Kočevja. Ves

² Dimitz, II, 292.

³ Izv. muz. dr. V. 246.

iz katere so molele posamezne vzvišene točke, kakor majhni otočki sredi morja.

Ob pol osmih smo dospeli v Ljubljano. Tu smo morali zadostiti še zadnjim zahtevkom in konečno smo prejeli od francoskega konzulata dovoljenje, da smemo potovati v Francijo. Ob šestih zvečer smo se poslovili od slovenske metropole, naložili so nas na vlak, ki je vozil proti Rakeku. Na Rakeku smo srečali zadnje poznanke, ki so nam želeli srečno potovanje in izročili mnogo pozdravov za svojce in prijatelje v Franciji. Ko so carinski organi vse pregledali, nas je vlak zopet potegnil dalje proti italijanski meji. Zbogom Jugoslavija za tri, štiri leta, mogoče še za več, Bog ve...

(Dalje prihodnjič)

Slovenska Straža bo izdala za letošnjo Veliko noč

UMETNIŠKE RAZGLEDNICE

ki so jim osnutke napravili naši priznani slovenski umetniki in nam v njih predstavili naše pristne domače narodne običaje, kakor so ob velikonočni dobi med našim ljudstvom v navadi. Že danes opozarjamo vse, ki se bodo letos za praznike spomnili svojih prijateljev in znancev z voščili, naj pridno segajo po teh razglednicah Slovenske Straže in s tem podpirajo tudi njeno narodnovzgojno in narodnoobrambno delovanje. Razglednice bodo v prihodnjih dneh prišle v prodajo. V večjem številu jih je pa mogoče tudi naročiti v pisarni Slovenske Straže v Ljubljani, Poljanski nasip 12.

Smučanje - naš narodni šport

Slovenci smo sicer majhen narod, toda po svojih zmožnostih presegamo marsikatero večje narode. Imamo, hvala Bogu, može, ki so naše ime ponesli daleko preko naših meja in tudi pri drugih narodih zbudili občudovanje in spoštovanje do našega naroda. Pomislimo na naše pisatelje, na Cankarja, čigar spise prevajajo v vse moderne evropske jezike, na pesnike kot Prešerna ali Zupančiča, ki jih občudujejo vsi kulturni narodi. Pred kratkim smo čitali o slovenskem glasbeniku Funtku, ki z velikim uspehom deluje na daljnem Finskem. Tudi na drugih področjih smo Slovenci dosegli velike uspehe. Naš slovenski arhitekt Plečnik je ponesel svojo umetnost tudi med druge narode. Kdo ne ve, koliko je on deloval v Pragi in

Kras je bil požgan in opustošen, celo v Ljubljano bi se bili prikradli drzni roparji, da ni postojnski skrbnik hitro tja sporočil, da je Turek v deželi. Deželni glavar je hitro sklical brambove, toda le 50 konjenikov in 200 kmetov se je v naglici zbralo okoli poveljnika Bernardina Ričana. S to peščico je šel Ričan proti Kočevju. V malih praskah pobije nekaj Turkov, druge pa prisili, da se umaknejo proti Kolpi. Narodna bramba se je potem razšla, misleč da so se sovražniki vrnili domov. Toda četa konjenikov in pešcev se je bila skrila in še drugi dan so hudo oplenili okolico Kostela in Poljan,⁴ napadli tudi Kočevje in odpeljali okrog sto ujetnikov naravnost od poljskega dela.⁵

O tem vpadu je deželni glavar poročal dne 16. marca kralju, da s kmečkimi vojaki ni nič napraviti, ker so že vsi nevoljni in morajo plačevati še visoke davke. Turek jim pa itak vse vzame. Zato naj se organizira redna vojska in tudi stražniška služba naj se bolje uredi, da ne bo prihajala vest o prihodu Turka, ko je že tukaj, kakor se je zgodilo to pot. Stalna obramba je nujno potrebna. Kralj Ferdinand je odgovoril, da je denar za straže že davno nakazal in tudi za drugo je poskrbel. Deželni stanovi pa so videli, da so pravzaprav zopet samo nase navezani. Jeli so nabirati provizionare in vojake. Kadar bo treba nastopiti, naj trije strelji na stražnicah pokličejo, več kot trije pa drugo vojaštvo. Na kresove, ki se naj zažgo na gori sv. Petra pri Žužemberku, pri sv. Ani nad Ribnico, na hribu Matere Božje pri Turjaku, na Rabišku in drugje, naj se dobro pazi, da se ne bodo zažigali brez vzroka, ali da jih ne zažge zlobna roka.

⁴ Gruden, 566. Valvazor, XV. 423.

⁵ Dimitz II.

drugod! In ob smrti našega narodnega voditelja dr. Korošca je vse evropsko časopisje pisalo o njegovem velikem delu in o njegovih velikih državnih sposobnostih.

Tudi v športu smo se Slovenci že visoko dvignili. Posebno mesto pri nas pa zavzema smučarstvo, ki se je v zadnjih letih neverjetno razmahnilo in razširilo skoraj po vseh krajih naše lepe Slovenije, tako da lahko rečemo, da je smučanje res naš narodni šport. In ravno v smučanju smo Slovenci dosegli tekom zadnjih let izredne uspehe, toda zaslužen! Saj že šolska mladina smuča in tekmuje. Tudi Zveza fantovskih odsekov, ki ima večino slovenske mladine v svojih vrstah, je pravilno razumela pomen smučanja za našo mladino, saj ima ta organizacija veliko armado smučarjev. Preko 1500 članov in mladev je tekmovalo to zimo na smučarskih tekmah, ki so jih pripravljali razni fantovski odseki in dekliski krožki širom Slovenije. Tudi kočevsko okrožje je imelo svoje smučarske tekme, kakor smo že poročali. Višek vsega pa je, da je član FO v Kropi mladi Finžgar Rudi preteklo nedeljo skočil na veliki skakalnici v Planici 101 m. Tako je dosegel ne samo državni rekord, marveč ves športni svet bo vedel, da imamo tudi Slovenci športnike, s kakršnimi se ne morejo postavljati mnogi drugi narodi.

Za smučarski šport je potrebnih tudi nekaj naravnih pogojev: to je dober sneg in ugodne snežne razmere. Vse to v Sloveniji imamo v obilni meri, zato tudi z južnih krajev radi hodijo k nam na smučanje. Posebno Gorenjska je v tem pogledu odlična. Zato so tudi gorenjski smučarji neprekosljivi. Prvo mesto med temi pa zavzemajo brez dvoma Jeseničani. Naše odlične slovenske smučarje dobro poznajo tudi pri vojaki, saj so tudi med vojaki-smučarji Slovenci vedno na prvem mestu. Tudi na letošnjih mednarodnih tekmah se je to pokazalo. Naše vojake-tekmovalce je treniral naš Smolej, ki se je že izkazal na zadnji olimpijadi v Nemčiji. Dalje Slovenec dr. Heim, ki je dosegel med-slovansko prvenstvo v slalomu še kot dijak, letos pa je žal imel nesrečo, da si je zlomil nogo. Na žalost se letos niso mogli slovenski smučarji iz finančnih razlogov udeležiti polnoštevilo mednarodnih tekem, kjer bi brez dvoma tudi dosegli lepe uspehe, kot so jih malo pozneje v tekmah v Nemčiji. — Omeniti moramo tudi prvi izlet slovenskih smučarjev v Celju, ki je privabil ogromno število smučarjev iz vseh krajev Slovenije. Tudi ob tej priliki se je pokazalo, kako razvito je smučarstvo med Slovenci. Za smučanje je treba tudi nekaj priprav. Predvsem je treba smučti. Mnogi otroci si jih kar sami naredijo. Dve primerni deski, nekoliko

jeremenov, da se pritrjuje čevlji, dve palici in smučarska garnitura je gotova. Seveda boljši smučarji s tem ne morejo biti zadovoljni. Pa tudi dobre izdelovalce smučti imamo. V Kočevju izdeluje izvrstne smučti mizarstvo podjetje Mandeljč. Tako vidimo, da so pri nas v Sloveniji dani vsi pogoji za ugoden razvoj smučarstva, ki bo prinesel slovenski mladini veliko zdravja, mnogo veselja in navdušenja za lepi zimski šport, obenem pa bo tudi mednarodnemu športnemu svetu to v dokaz, da so Slovenci zdrav, močan pa tudi borben narod, ki gre z odločnim korakom nasproti lepši bodočnosti.

— es.

Poročajo

Kočevje. Tukajšnja delavska organizacija Zveza združenih delavcev je imela svoj redni občni zbor 27. p. m. v prostorih gostilne Beljan v Kočevju. Občni zbor je vodil g. Struna And., ki je znan javni funkcionar in borec za pravice našega krščanskega delavstva. Zboru je prisostvoval tudi kočevski dekan g. Peter Flajnik. Centralo je zastopal njen strokovni tajnik. Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika g. Kocjan Franc, za podpredsednika g. Struna Andrej, za tajnika g. Kužnik Franc, za blagajnika g. Jakovac Andrej. Naj bi se vse naše delavstvo poprijelo te naše strokovne organizacije, ki edina zastopa interese našega delavstva v smislu krščansko-socialne pravičnosti.

— Slovenska Straža na Kočevskem razdeli te dni spet večji vagon koruze revnejšim slovenskim družinam na Kočevskem po znižani ceni. Ker je danes stiska za živila in se vse tako dviga v ceni, bo gotovo vsem zelo ustrezno.

— Oglase za naročitev na Mohorjevo družbo sprejema Slovenska Straža in sicer v Ljudski posojilnici v Kočevju.

Rakitnica. Cestni odbor je začel z nadaljevanjem ceste za Homcem. Prvo pa je, ustrežajoč splošni želji prebivalstva, popravil priključek na banovinsko in Oberstarjevo cesto. S tem bo upostavljen promet Ribnica-Dolenja vas-Gotenica in ne bo treba več voziti po Hubelnih. Upamo, da bo nova cestna zveza za Homcem prav kmalu zvršena, na kar se promet usmeri ves le po novi cesti na državno, sedanji cestni oddelek od odcepitve na novo cesto pa v Dolenjo vas bo le za lokalni promet.

Velike Lašče. V nedejo 9. t. m. se je vršil občni zbor krajevne organizacije JRZ v dvorani Zadržnega doma v Velikih Laščah. Banovinski odbor je zastopal tajnik g. Cesar, ki je v lepem izčrpnem govoru podal naš položaj znotraj kakor zunaj države. Pri volitvah je bil na mesto biv-

šega poslanca g. svetnika Riglerja izvoljen za predsednika g. Paternost Ivan, za podpredsednika g. Rigler Ivan, svetnik Kmečke zbornice, za tajnika g. Jelenc Ivan, v ostalem fungirajo v odboru gg. Petrič Janez, Petelin Jože, Peterlin Feliks in Stritar Ivan. Zborovalci so vzeli izvolitev navedenih z aplavzom na znanje. Takoj nato je zborovala MJRZ. V odboru iste so zavzeli mesta gg. Praznik Jože, Škulj Aleksander, Adamič Alojzij in drugi, ki so se ob vsaki priložnosti izkazali, kadar je bilo treba zastopati strankine interese.

Notranji pregled

Državna neodvisnost in nedotakljivost državnega ozemlja najvišji interes

Glede naše države, o kateri so šle v minulim tednu divje govornice gor in dol po državi, je treba omeniti izjavo predsednika vlade Cvetkoviča, ki je na vprašanje časnikarjev, kaj se dogaja z našo državo, da vlada pazljivo zasleduje razvoj dogodkov in jih pravilno ocenjuje. Pri tem pa nikdar ne izpušča izpred oči najvišjih interesov, ki sta dva, namreč neodvisnost države in nedotakljivost državnega ozemlja. Istočasno so v Berlinu izjavili časnikarjem, da so diplomatski odnosi med Nemčijo in Jugoslavijo tako odlični, da ne morejo biti boljši.

Novo vodstvo Glavne zadružne zveze

Dobili smo novo vodstvo Glavne zadružne zveze. Namesto umrlega predsednika dr. Ant. Korošca je bil izvoljen za predsednika GZZ predsednik vlade Dragiša Cvetkovič, za prvega podpredsednika dr. Fran Kulovec, nadaljnji podpredsedniki pa so še inž. Voja Djordjevič, dr. Toma Jančičovič in dr. Avgust Juretič.

Zvišanje cen do 1. avgusta prepovedano

Ministrski svet je na predlog ministra za prehrano predpisal uredbo o cenah, ki se glasi:

Od dneva, ko stopi ta uredba v veljavo, pa do 1. avgusta 1941 je prepovedano vsako povišanje cen blaga kakor tudi cen za prevoz potnikov in blaga v notranjem prometu.

Minister za prehrano lahko za posamezne vrste blaga s svojo naredbo določi najvišje cene, ki so lahko tudi nižje od teh, ki so bile v veljavi, ko je dobila ta uredba veljavo. Prav tako lahko prehranjevalni minister določi najvišji bruto-zasluzek za posamezne vrste blaga.

Za čas, določen v čl. 1 te uredbe, se ne bodo povišale cene monopolskim proizvodom, ki služijo za prehrano, cene državnih in samoupravnih podjetij za prevoz žitaric kakor tudi ne

Danes pričenjamo priobčevati eno najlepših del našega rojaka dr. Matije Prelesnika iz Dobropolj, čigar življenjepis smo priobčili lani. Povest je zajeta iz življenja severnih Slovanov pod naslovom Naš stari greh.

Bogdan Vened: 1

Naš stari greh

Polabska povest

Na obali Baltiškega morja, na parobku prastare šume, nekoliko vstran od mesta Ljubeka, je ranopoletni popoldan Gospodnjega leta 1064. Stala mladenka v bodriški narodni noši in sanjavo zrla na morske valove, ki so se nemirno zibali in grmadili, se zaganjali ob obrežje in ob rezkih rtih zopet razsipali.

Izza črnkaste oblačne gore, ki je bila vstala na obzorju, je radovedno pogledavalo solnce, in njegovi žarki so veselo skakali po valovih in se v krasnih bojah lomili v plehajočem se morskem zrcalu. A kmalu se je moralo docela skriti za mračnimi oblaki, ki so naglo drug za drugim vzhajali na nebesnem svodu, se nalik morskim valovom sprijemali in zopet odpehali, se v divjem begu podili pod nebom in naglo temnili zemljo.

Iz daljave se je že čulo votlo grmenje, ki je prihajalo vedno bliže. Mrzla sapa je zavela in vila čimdalje bolj silno. Čimdalje bolj so hreščali in ječali vršički stoletnih dreves. Čimdalje bolj je kipel morje, se kopičilo in vršičilo ter ljuto naskakovalo obrežje, kakor bi je hotelo izpodjesti in potopiti v svoje žrelo.

Mladenka je s kresočimi očmi opazovala divje morsko valovanje pa začela govoriti, izprva bolj tiho in počasi, potem pa vedno glasneje, strastno in hlastno.

„Morje belo, le šumi s šumom velikim! — Perun javlja na nebu z gromkim gromom svojo jezo, ker ga ljudstvo pod tem nebom več ne časti in ne moli... Morje belo, tudi tebe lomi srd, tudi ti se jeziš, da se od jeze krčevito zvijaš. In pravičen je tvoj srd! Saj te nekaznjeno madežuje krščanski sovrag, ki s predrzno roko reže svete tvoje brazde, one brazde, ki jih ima pravico orati le slovenske ladje lemež, one brazde, ki jih je našim očetom podaril vsedobri Svetovit, da njih in njihovih potomcev trgujoče brodove nosijo v daljne rodove...“

Črt ti je zbesnil valove, silno morje, ker moraš zreti dan na dan, kako se lakomni tujec šopiri na tvojih vodah, iskaje bogastva, in se na tebi več ne pojó svete pesmi o višnjih naših bogovih in o slovanski naši lipi, ampak samo tuje popevke o nemški moči in o križanem Kristu... In sram ti obliva lice, vem, ko vidiš, da vsi Bodriči klanjajo glave pred križem in pred tujcem Nemcem, in da v nekdanem slavnem bodriškem plemenu ni moža, ki bi se uprl oholemu sovragu, kateri zdajzdaj vso deželo izneveri starim bogovom... In v gnevu se ti penijo usta, žalost ti razriva osrčje, in žolč se ti je razlil, ker moraš gledati, kako spi, nevzdravno spi bodriško moštvo...

Aj, kako rada bi ti jaz odvzela to jezo in to žalost in to sramoto, kako rada!

Aj, hitro bi jaz osvobodila rodno grudo tujega jarma in vrgla sovraga čez mejo, da

sem mož, in ne slabotna ženska! V tla bi se moral zgruditi križ, da nikdar več ne pronikne, a stara naša lipa pa bi se potem zopet razcvetela in razprostrla svoje košate rame čez svoj mili slovenski rod! In po tebi, morje belo, bi zopet plula samo slovenska ladja, noseč pridelke-prvence bodriške zemlje na sveto Rujano, po tebi bi zopet donele le pristno slovanske popevke o svetih bogovih in slavnih slovanskih činih! In ti prekrasno, belo morje, bi bilo zopet samo bodriško morje, morje slovansko!“

Navdušena govornica je obmolnila. — Zelen blisk je šinil z oblakov in zletel preko raztogočenih valov tikom pred njo, da bi ji skoraj vzela vid. In grom je zadrdral in potresel nebeški strop ravno nad njeno glavo. Od zadaj je v istem hipu začula moški glas:

„Viljenica!“

Deklica se je stresla in se plašno ozrla proti šumi.

Sivolas kot sivi sokol, no še junačen, neupognjen stavec z dolgo, pobeljeno brado je stopil izza drevja.

„Ah, ti si Slavomir, svečenik Triglavov!“ je dejala mladenka in zardela pobesila pogled, menda, ker jo je bilo sram notranje plahote, ki se je že čitala na njenem obrazu.

„Misli sem, da stoji tu in govori čarobna morska vila, ko sem te ugledal od daleč“, je odgovoril stavec. „Toda vprašati te moram: Od kdaj se pa Viljenica, nadkneza Gotšalka neustrašena hči, strahotno strese pri poedini besedi, kakor bojazljiva srnica pri jeklu lovčevem!“ je pristavil s pikrim naglasom.

državna in samoupravna trošarina za predpise za premog.

Pridelovalci ter prodajalci, kakor tudi proizvajalci, ki za prevoz produkta zahtevajo višjo ceno, kot je veljavna ali po § 2 določena od pristojnih oblasti, ali ki predlagajo neresnične in previsoke račune, se bodo kaznovali na podlagi kazenskega zakona s strogim zaporom najmanj tri mesece in denarno kaznijo od 50.000 do 1 milijona din. Trgovci na drobno 15 dni strogega zapora, denarne kazni pa 5000 do 100.000 din.

Z enako kaznijo bodo kaznovane osebe, ki ne bi prijavile ali pa napačno prijavile svojo zalogo blaga.

Zunanji pregled

Stališče Jugoslavije

Jugoslovanska politika miru si pridobiva povsod priznanje. O svoji politiki, ki zahteva mir, dostojanstvo, neodvisnost in svobodo države, je jugoslovanska vlada obvestila zainteresirane prestolnice Berlin, Moskvo in London. List je mnenja, da bo ostalo to stališče tudi v bodoče nespremenjeno.

Naziranje v Rimu

„Il Regime Fascista“, glasilo znanega fašističnega prvaka Farinaccija, razmotriva o novem položaju na Balkanu in pravi, da ni daleč dan, ko bo ves evropski jugovzhod, zedinjen okrog velesil osišča, predstavljal edinstven in močan blok. S tem, da se bo Balkanski polotok pridružil silama osi, bo prvi užival plodove novega reda, ne da bi mu bilo treba trošiti svojih sil in svojega bogastva v vojni.

Bolgarsko mnenje

Ves bolgarski tisk izraža trdno prepričanje, da se Balkan ne bo zapletel v oboroženo borbo. Prepričani so celo, da bodo v kratkem razčiščena vsa vprašanja, ki se nanašajo na razmerje med balkanskimi in osiščnimi državami. List „Slovo“ posveča uvodni članek jugoslovansko-nemškemu odnosu in zaključuje, da bo Jugoslavija že v nekaj dneh razjasnila svoje odnose do Nemčije in da se sme pričakovati povsem povoljen izid medsebojnih razgovorov.

Glede Turčije so v Bolgariji mnenja, da je predsednik Ineni že poslal Hitlerju odgovor na njegovo pismo. Bavijo se tudi že z vsebino Hitlerjevega pisma in domnevajo, da naj bi pismo vsebovalo nemški predlog Turčiji, naj Turčija ostane nevtralna. V zameno za to bi ji Nemčija nudila velike gospodarske ugodnosti. Če bi turška vlada sprejela to ponudbo, bi bila vojna nevarnost z Balkana nekako odstranjena.

Angleška ugibanja o Turčiji

Pisatelj Garwin nato presoja položaj Turčije in meni, da bi z ozirom na milijonsko armado, ki jo je Turčija spravila pod orožje, skoraj ne bilo mogoče Turčije presenetiti ne na suhem ne v Dardanelah ali kje na črnomoški obali ali na maloazijski obali, da si prisotnost nemških letal na Dodekaneških otokih v Turčiji ni napravila pomirljivega vtisa. Za primer napada na Turčijo, tako modruje dalje „Observer“, pa ima Anglija še vedno možnost, da svojo vzhodno armado iz Egipta prestavi v Turčijo. Zaradi tega v londonskih političnih krogih prav nič ne dvomijo o tem, da bo angleško vojno vodstvo storilo vse, da si obdrži dragoceno grško postojanko in da je angleško vojno poveljstvo predvidelo protiukrepe tako za primer manj verjetnega sunka proti Grčiji, kakor za primer bolj verjetnega sunka proti Turčiji. V Angliji da visoko cenijo turško vojno pripravljenost, čeprav uvidevajo, da bo zaradi tega morebitna turška pomoč Grčiji bolj majhna in omejena.

Ameriška pomoč Angliji

Predsednik Roosevelt je že predložil zbornici spomenico, v kateri na podlagi zakona o pomoči napadenim demokratičnim državam zahteva takojšnjo odobritev kredite 7 milijard dolarjev (okrog 550 milijard dinarjev). V spremiljevalnem pismu, ki ga je poslal predsedniku zbornice Rayburnu, pravi Roosevelt: „Zelo močno želim in priporočam, da bi zbornica te kredite, ki so namenjeni za dobavo vojnega materiala za Anglijo in njene zaveznike, v najkrajšem roku odobrila.“ Rooseveltovi spomenici je pred-

ložen tudi podrobnosti obračun za vse vrste orožja. Zaenkrat je največja postavka, namreč 2 milijardi dolarjev (okrog 160 milijard dinarjev) namenjena za dobavo letal in letalskega materiala. Postavka za vojne ladje vseh vrst znaša 629 milijonov dolarjev (okrog 50 milijard dinarjev), 280 milijonov dolarjev (16 milijard dinarjev) je določenih samo za nabavo vseh priprav, ki služijo popraviljanju ladij napadenih demokratičnih držav, katerih obramba je po predsednikovem mnenju neobhodno potrebna za varnost Amerike.

Macuoka pride v Rusijo, Nemčijo in Italijo

Japonski zunanji minister Macuoka je odpotoval iz Tokia v Evropo.

V razgovorih s časnikarji je japonski zunanji minister zanikal, da prihaja v Berlin in Rim s tem namenom, da izpolni neke tajno poslanstvo. Macuoka je poudaril, da je bila vedno njegova želja priti v stik z voditelji držav osi v Rimu in Berlinu, nato pa je dejal, namen njegovega obiska ni samo poglobitev sodelovanja med državami trojne zveze, pač pa tudi, da razloži svoje nazore o svetovnem miru, zasnovanem na Hokojšejju in to v duhu, v katerem je bilo ustanovljeno japonsko cesarstvo. Te načrte ima pripravljene že nekaj let.

Na zahodu so oživel letalski boji

Veliki celonočni letalski napadi so bili na Liverpool, Birkenhead, Glasgow, Hull. Do sedaj največji angleški napad je bil na Berlin, Bremen in Hamburg.

Navodila za ravnanje s plinskimi maskami

Eno glavnih sredstev osebne zaščite pri napadu z bojnimi plini je plinska maska, ki ščiti oči ter dihalne in prebavne organe. Plinska maska očisti vdihani zrak bojnega plina ali dima in pušča skozi cedilo samo čisti, nezastupljeni zrak. Popolnoma nas zavaruje pred učinkom bojnega plina samo, če zrak ni preveč nasičen s plinom.

Plinskih mask imamo več vrst: večina civilnemu prebivalstvu namenjenih mask sestoji iz naličnice in cedila (filtra), važna pa je tudi pločevinasta škatla ali platnena torba, v kateri hranimo in prenašamo masko.

Naličnice so treh velikosti: velike, srednje in male. Pri izbiri oziroma kupovanju maske je treba temu posvetiti posebno veliko pozornost! Naličnica je pravilno nataknjena na lice samo tedaj, če se njen rob tesno prilega k licu v širini 2 cm. Elastične robove naličnice lahko poljudno podaljšamo ali skrajšamo in tako naličnice bolje pritrdimo na lice.

Pravilno natikanje in snemanje maske ter pravilno nošenje zahteva mnogo vaje. Plinska

maska ne koristi, če je napačno nameščena, ali pa oseba, ki si jo natakne, ne more vzdržati pod njo.

Masko natakne na obraz takole: vzamemo jo iz škatle, oziroma torbe, v kateri je shranjena, ter jo (če že ni sestavljena) sestavimo, to je privijemo cedilo na naličnico. Nato pregledamo in preizkusimo oba ventila, vdihalnega in izdihalnega. Posebno pozornost moramo posvetiti izdihalnemu ventilu, ki je v kovinastem delu naličnice. Izdihalni ventil je v redu, če je gumijska krpica, ki ima obliko metuljčka, dobro pritrjena na izdihalno cev.

Če ima maska obešalni trak, ga natakne preko glavo na vrat, nato pa raztegnemo s palcem obeh rok čelne ter temenske trakove naličnice, nagnemo glavo nazaj in vtaknemo brado čim globlje v spodnji del naličnice. Temenske trakove potegnemo nato čez glavo.

Prepričati se je treba, če se rob naličnice dobro prileže na obraz, in pritegniti vse trakove! Če je maska pravilno nataknjena, morajo biti vsi trakovi napeti, v nobenem primeru pa ne smejo biti zviti in zlasti ne sme biti podvihan rob, ker sicer maska pušča zastrupljeni zrak. Da je naličnica dobro pritrjena, se prepričamo s tem, da odvijemo cedilo in zapremo z dlanjo cev, ki je na njo bilo pritrjeno cedilo. Če potem dihamo, ne sme zrak nikjer vhajati izpod naličnice, ki se mora tesneje priviti k licu. Platnene ali gumijaste stene naličnice pa se nagrbnajo.

Če imamo masko nataknjeno na lice, moramo dihati počasi in globoko!

Masko snamemo z obraza tako, da primemo osnovo (tam, kjer je cedilo pritrjeno na naličnico) in jo navzgor potegnemo z glave. Ako ima maska vratni trak, ga moramo seveda prej odpeti.

Na poti skozi cedilo teče vdihani zrak skozi dve ali tri plasti raznih snovi, ki zrak čistijo, in zato nastaja pri dihanju upor, ki se mu je treba privaditi. Pogoste vaje globokega in počasnega dihanja odpravijo to neugodnost. Neugodje povzroča tudi naličnica, ker se pod masko prične obraz potiti, včasih pa je neprijeten tudi pritisk trakov na glavo. Tudi te neugodnosti odpravijo ali vsaj ublažijo pogoste vaje.

Maske hranimo v že omenjenih kovinskih škatlah ali platnenih torbica, ki jih spravimo v zaboje ali omare v takih shrambah ali skladiščih, kjer je temperatura vse leto čim bolj enakomerna. Prostori morajo biti suhi, ker vlaga škoduje bistvenim sestavnim delom maske. Ako je bila maska uporabljena, je treba po uporabi naličnico znotraj dobro obrisati z vato ali robcem, cedilo pa na zgornjem (ožjem) delu zapreti s posebnim kovinastim pokrovom, na spodnjem (širšem) pa s pokrovom iz lepenke ali papirja. Masko moramo varovati pred udarci, tresenjem in podobnim. — Tako shranjena maska je uporabna tudi za daljšo dobo.

Nakup vagonovskih pošiljk
koruze, pšenice in moke

ugodno izvrši tvrdka

Bregar & Krek
Ljubljana, Miklošičeva c. št. 19

Tvrdka dobavlja blago naravnost od proizvajalca.

Vse informacije brezplačno.